

Att bevisa vanvård och
omhändertagande: en workshop
om arkivens roll i
Ersättningsnämndens beslut

Professor **Johanna Sköld**, Tema Barn, LiU

Statliga utredningar 2006-2011

Upprättelseceremonin i Stockholms stadshus den 21 november, 2011

Ersättningsnämnden 2013-2016

- Lag (2012:663) om ersättning på grund av övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall, berättigar 250 000 SEK till dem som beviljas ersättning för vanvård de fått utstå mellan 1920-1980.
- Ansökningarna beslutas av Ersättningsnämnden: pensionerade och verksamma domare, experter inom pediatrik, psykiatri, psykologi och socialt arbete (flera f.d. generaldirektörer).

Ersättningsordningar

Land	Antal ansökningar	Andel avslag
Irland	16 619	6,5%
Norge	3375	22%
Sverige	5200	54%

Source: For Ireland: Residential Institutions Redress Board, Newsletter December 2014,
http://www.rirb.ie/updates_article.asp?NID=132

For Norway: Karen-Sofie Pettersen (2010), Kommunale oppreisningsordninger for ti dlidere barnevernsbarn: Resultater fra en kartleggingsstudie, (Oslo: IKRS), p. 46.

For Sweden: Aktuellt från Ersättningsnämnden (2016-03-08), <http://www.ersattningsnamnden.se/aktuellt>

Fyra kriterier för ersättning

- 1) Den sökande måste visa att han/hon var **omhändertagen** för samhällsvård och placerad i heldygnsvård enligt någon av dessa lagar: lagen (1902:67) angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn, lagen (1918:422) om fattigvård, lagen (1924:361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd eller lagen (1960:97) om samhällets vård av barn och ungdom.
- 2) Den sökande måste vara **trovärdig** och verka för att styrka sin berättelse.
- 3) Övergreppen måste ha skett i **samband med vården**
- 4) Vanvården måste vara av **allvarlig art**

Skäl för avslag	Antal (n=704)	Procent
Ej trovärdig	73	10
Ej omhändertagen enligt lag	187	26,5
Ej i samband med vård	161	23
Ej allvarlig art	464	66
Sökande avliden	1	0,1
Inget nytt har framkommit	35	5

Beslutsprocessen

- Sökande skickar in formulär; en skriftlig redogörelse över sin övergreppshistoria; samt de arkivhandlingar
- Om nödvändigt så assisterar ERN med arkivsökningar
- Sökande kan kallas till muntlig förhandling
- Sökande har inte rätt till juridiskt biträde och kan inte överklaga
- Muntlig förhandling hölls med 95 % av dem som fick bifall, men bara med 64 % av dem som fick avslag

Arkivsökningens roll i beslutsprocessen

- När ERN assisterade med arkivsökning ledde det oftast till slutsatsen att ingen dokumentation fanns i arkiven som stödde omhändertagande eller trovärdighetskriteriet.
- När nämnden inte kunnat visa att sökanden varit omhändertagen så har avslagsbeslutet enbart baserats på dokumentationen eller snarare frånvaron av dokumentation.

Varför är detta viktigt?

- Sökande har antingen själva behövt varit skickliga att göra arkivsökningar, eller varit tvungna att lita på nämndens arkivsökningar.
- ERN har inte specificerat vilka arkiv de har undersökt. Utan juridiskt biträde och utan rätt att överklaga nämndens beslut har de sökande haft begränsade möjligheter att ifrågasätta nämndens metoder för arkivsökning.
- Sökande har varit beroende av välordnade arkiv och fullständig dokumentation för att ha en chans att få ersättning

Frågor

- Hur lång tid brukar det ta att handlägga ett barnavårdsärende?
- Hur lång tid hade ni till förfogande för att handlägga ersättningsnämndens förfrågningar?
- Hur brukar barnavårdsnämndens beslut om omhändertagande finnas bevarade – kan man utgå från att de finns som kopior i akten eller måste man söka sig till barnavårdsnämndens protokoll?
- Har ni rekommenderat nämnden att söka i andra arkiv?

TACK FÖR ATT NI HAR LYSSNAT!

www.liu.se